

ЯПОН УЛСЫН УЛСТӨРИЙН ҮЙЛ АЖИЛЛАГААНЫ САНХҮҮЖИЛТИЙН ЭРХ ЗҮЙН ОРЧНЫ ТОЙМ СУДАЛГАА

Д.БУМДАРЬ

МУИС-ийн Улс төр судлалын тэнхимийн багш, доктор

Key word: *Улстөрийн үйл ажиллагаа, Япон улс, Либерал Ардчилсан нам, Сонгуулийн хууль, Намын санхүү*

「日本の政治資金法の成立と過程」

要旨

本研究は、「日本の政治資金法の成立と過程」というテーマを中心として考察し比較した。日本の政治資金に関する法的装置は、1948年から始まっている。戦後日本の政治史の中で政治資金に関わる疑獄事件は多数あった。その都度、政治と金の問題が国民的な議論として巻き起こり、政治資金規正法等の改正がされている。

しかし、現実には完全に政治資金問題がなくなったと言えないが透明化されていると考える。

ここで、日本の政治資金法の成立と現在までの機能を考察し明確にした。

Япон улсад улстөрийн үйл ажиллагааны санхүүжилтийн асуудалд дэлхийн хоёрдугаар дайны дараа үеэс анхаарал хандуулж эхэлсэн байдаг.

Сонгуулийн компани ажлын зардлын тайланг мэдүүлж байх журмыг 1946 оны 3 сард Япон улсын Дотоод явдлын яамнаас гаргаж мөрдөж эхэлсэн байна. Уг журамд нэр дэвшигчийн зарцуулах мөнгөний хэмжээнд сонгогчдын тооноос хамааруулан хязгаар тогтоосон байна. Мөн парламентын болон орон нутгийн сонгуульд оролцох улстөрийн намууд нь сонгуулийн товыг албан ёсоор зарласан өдрөөс хойш 7 хоногийн дотор сонгуулийн компани ажилд зарцуулах мөнгөний дүн хэмжээгээ ил тод мэдээлэх үүрэгтэй байхаар журамласан байна.

Энэхүү журам нь сонгуульд зарцуулах мөнгөний хэмжээнд ямар нэг хязгаарлалт тогтоож, ил тод болгох талаар тодорхой ахиц дэвшил авч ирсэн гэж үздэг. Гэхдээ уг журам нь сонгуулийн компани ажлын болон өдөр тутмын улстөрийн үйл ажиллагааны бодит зардал болон орлогыг хянах боломжгүй байсан зэрэг сул талуудтай байжээ.

Иймээс 1948 оны 7 сард “Улстөрийн үйл ажиллагааны санхүүжилтэд хяналт тавих тухай” хуулийг шинээр батлан гаргасан байна. Энэ хуулиар улстөрийн үйл ажиллагааны санхүүжилтийн орлого болон сонгуулийн компани ажилд зарцуулах мөнгөний хэмжээг ил тод мэдээлж байх үүргийг улстөрийн байгууллагуудад оноож, хуульчилж тогтоосон¹⁸⁹.

189

日本政治資金規正法、法令番号：昭和三十二年七月二十九日法律第九十四号、衆議院ホームページ「制定法令」、参照。

Гэхдээ энэ хууль нь улстөрийн үйл ажиллагааны зардлыг ил тод болгоход түлхүү анхаараад, орлого хэрхэн бүрдүүлж байгаа байдалд хяналт тавьж чадаагүй зэрэг сул талууд байсан учраас “цоорхой хууль” хэмээн нэрлэгдэж, шүүмжлэлд ихээхэн өртөх болсон. Уг хуулийн сул тал нь гэвэл:

- Улстөрийн үйл ажиллагаанд зарцуулах хөрөнгө орлогын мэдүүлгийг гаргасан эсэхийг хянаж, шалгах эрх үүргийг тодорхой заагаагүйгээс дээрх мэдүүлгийг хэрэг дээрээ цөөхөн байгууллага гаргаж өгдөг байсан.
- Хандивлагчийн нэр, хандивласан мөнгөний хэмжээ тодорхойгүй, энэ талын мэдээллийг тайланд тусгадаггүй байсан.
- Улстөрийн үйл ажиллагааны зардлын тайлан, хөрөнгө орлогын мэдүүлгийг гаргах нэгдсэн стандарт загварыг боловсруулж мөрдүүлээгүйгээс шалтгаалан ирсэн мэдээллийг шинжлэх, харьцуулан авч үзэх боломжгүй байсан.
- Уг хуульд улстөрийн нам, эвсэл, холбоо, хөдөлгөөний статусыг ялгаж, зааглаагүйгээс улстөрийн бүх байгууллагыг “улстөрийн нам” хэмээн хавтгайруулан үзэхэд хүргэсэн (тухайн үед 4000 гаруй улстөрийн байгууллага бүртгэгдсэн байсан)
- Нам, эвсэл болон нэр дэвшигчийг төлөөлж, тэдний нэрийн өмнөөс улстөрийн үйл ажиллагаанд зарцуулах мөнгөний мэдүүлгийг гаргаж өгөх этгээдийн үүрэг, хариуцлага, төлөөлөх эрх статус тодорхойгүй байсан¹⁹⁰.

Ийм учир шалтгааны улмаас уг хуульд нэмэлт, өөрчлөлт оруулах бодит шаардлага нэгэнт үүссэн ажээ. Гэвч уг хуульд нэмэлт өөрчлөлт оруулахаар 1961-1967 онуудад гурван удаа хуулийн төсөл өргөн барьсан боловч парламентад дэмжлэг авалгүй явсаар 1975 оныг хүрсэн байдаг.

1975 онд “Улстөрийн үйл ажиллагааны санхүүжилтийн тухай”¹⁹¹ 1948 оны хуульд өөрчлөлт оруулж, шинэчлэн баталсан байна. Уг хуульд: зарчмын дараах асуудлуудыг шийдвэрлэсэн байна. Тухайлбал:

- Улстөрийн байгууллагууд үйл ажиллагааны болон санхүүжилтийн тайлан, мэдүүлгээ заавал гаргах үүргийг хуульчлан тогтоосон
- Санхүүжилтийн эх үүсвэр, орлого, зарлагыг нээлттэй, ил тод байлгахыг улстөрийн байгууллага, нэр дэвшигчдэд заавал биелүүлэх үүрэг болгон заасан.
- Төрөөс улстөрийн намуудад санхүүгийн дэмжлэг үзүүлэх заалтыг шинээр оруулсан.

Ийнхүү хуульд өөрчлөлт оруулж, эрх зүйн орчинг боловсронгуй болгосны үр дүнд:

- Улстөрийн байгууллагуудын (нам, эвсэл, холбоо, хөдөлгөөн гэх мэт) статусын ялгааг нэг мөр тодорхой болгосон
- Улстөрийн байгууллагуудын санхүүжилтийн болон үйл ажиллагааны тайланг хуульд зааснаар тогтмол гаргаж мэдүүлдэг болсноор тэдгээр байгууллагын бодит байдал, үйл ажиллагаанд хяналт тавих боломжтой болсон
- Улстөрийн байгууллагын санхүүгийн орлого, зарлагын тайлан гаргах нэгдмэл стандартыг боловсруулж мөрдөх нөхцөл бүрдсэн

¹⁹⁰ 谷口 将紀『21世紀のガバナンスのあり方：日本の課題とアメリカの経験「政治と金」』ブルックンクス研究所、2001年、2頁。

¹⁹¹ 日本政治資金規正法 昭和50年法律第64号

政治資金規正法の一部を改正する法律、衆議院ホームページ「制定法令」、参照。

- Хэрвээ улстөрийн байгууллага 2 дахь удаагаа алдаатай, стандартын шаардлага хангахааргүй тайлан гаргаж өгсөн тохиолдолд үйл ажиллагаа

Хандив авагч Хандив өгөгч	Улстөрийн намын санхүүжилтийн сан	Нэр дэвшигч-улстөрч	Улстөрийн бусад байгууллагууд
Хувь хүн	Хувь хүмүүсээс авах нийт хандивын дээд хэмжээ, жилд 20.000.000JPY		Жилд авч болох хандивын дээд хэмжээ 10.000.000JPY
	Нэг хүний өгч болох хандивын хэмжээ заагаагүй	Нэг хувь хүн жилд 1.500.000JPY илүүгүй хандив өгч болох	Нэг хувь хүн жилд 1.500.000JPY илүүгүй хандив өгч болох
Бизнесийн байгууллага	Бизнесийн байгууллагуудаас авч болох нийт хандивын дээд хэмжээ, жилд 7.500.000JPY - 100.000.000JPY		Жилд авч болох хандивын дээд хэмжээ 3.750.000JPY - 50.000.000JPY
	Нэг байгууллагаас өгч болох хандивын хэмжээг заагаагүй	Нэг байгууллагаас жилд 1.500.000JPY илүүгүй хандив өгч болох	Нэг байгууллага жилд 1.500.000JPY илүүгүй хандив өгч болох
Орлогыг мэдүүлэх хэмжээ	10.000JPY дээших орлогыг ил тод мэдээлэх	1.000.000JPY дээших орлогыг ил тод мэдээлэх	1.000.000JPY дээших орлогыг ил тод мэдээлэх

явуулах эрхийг нь түдгэлзүүлэхээр хуульчилж, мөрдөн ажилласан нь тайлан мэдүүлэх явдлыг 90 хувь хүртэл нэмэгдүүлсэн 1975 оны шинэчлэн баталсан хуулийн нэг чухал заалт нь улстөрийн үйл ажиллагаанд зориулж хувь хүн, бизнесийн байгууллагаас өгөх хандивын дээд хэмжээнд хязгаарлалт тогтоож өгсөн явдал юм (Хүснэгт 1).

Хүснэгт 1.

Эх сурвалж:

国立国会図書館調査及び立法考査局政治議会調査室・課「政治資金規正関係年表」

国立国会図書館、2011年3月

Япон улсын Төв номын сан Хууль зүй, улстөрийн судалгааны хүрээлэн. 2011 оны судалгааны тайлан

1975 оны шинэчлэн баталсан хуульд 1 сая 500 мянган иен хандивласан хувь хүний нэр, хаяг зэрэг мэдээлэл нь ил тод байх ёстой гэж заасан. Түүнээс бага мөнгө хандивласан хүний нэр, хаягийг ил гаргахгүй байж болохоор байгаа. Тэгвэл 1 сая ч юм уу, 100 мянга ч юм уу иен хандивласан хэдэн ч хувь хүн байж болох бөгөөд үүнийг хянаж мэдэх боломжгүй болж байна.

Мөн нэг улстөрч – хувь хүн хандив цуглуулах хэдэн сантай байж болохыг уг хуульд тодорхой заагаагүй. Үүний зэрэгцээ дээрх хуулийн нэг сул тал нь улстөрийн үйл ажиллагааны санхүүжилт бүрдүүлэх (хандив цуглуулах) үйл явцад хяналт тавих боломжийг бүрдүүлж чадаагүй явдал юм.

1975 оны хуулийн ийм тодорхой бус байдал нь улстөрийн үйл ажиллагааны санхүүжилтэд хяналт тавих боломжгүй нөхцөл байдлыг үүсгэж, улмаар улстөрчид хувийн тоглолт хийх, авлигын ноцтой хэргүүд гарахад хүргэсэн. 1988 онд Recruit компанитай холбоотой гарсан авлигын хэрэг нь үүний нэг жишээ болно.

Дээрх нөхцөл байдлаас шалтгаалан улстөрийн үйл ажиллагааны санхүүжилтийн тунгалаг, цэвэр байдлыг хангахад чиглэсэн хууль эрх зүйн дорвитой шинэчлэл хийх шаардлага урган гарсан байдаг.

1994 онд улстөрийн үйл ажиллагааны санхүүжилтийн талаар томоохон шинэчлэл хийж, түүний дотор 1975 оны хуульд нэмэлт өөрчлөлт оруулж, шинэчлэн баталжээ. Уг хуульд улстөрийн үйл ажиллагааны санхүүжилтийн цэвэр, тунгалаг байдлыг хангахад чиглэгдсэн чухал өөрчлөлтүүдийг оруулсан байдаг. Тухайлбал:

- Улстөрийн намын нэрийн өмнөөс нэр дэвшиж байгаа улстөрч хувь хүнд өөрт нь хандив өгөх явдлыг хориглож, зөвхөн намын санхүүжилтийн санд хандив өгөхийг зөвшөөрсөн
- Бие даан нэр дэвшигч нь хандив цуглуулах 1 сантай байх бөгөөд, зөвхөн уг сангаар дамжуулан хандив авч байхаар тогтоосон
- Нэг удаагийн арга хэмжээгээр 200.000JPY болон түүнээс дээш хандив цуглуулсан бол, мөн нэг хандивлагчаас өгсөн 50.000JPY буюу түүнээс дээш хандивыг тус тус ил тод мэдээлж байхаар заасан
- Хандив өгөх явдлыг аль болох улстөрийн намд чиглүүлэх зохицуулалт хийсэн.
- 50.000JPY-ээс дээш хандив өгсөн хувь хүн, байгууллагын нэр, хаягийг ил тод мэдээлж байх зэрэг өөрчлөлтүүдийг оруулсан байдаг. (Хүснэгт 2).

Хүснэгт 2

Хандив авагч Хандив өгөгч	Улстөрийн намын санхүүжилтийн сан	Бие даан нэр дэвшигчийн сан	Улстөрийн бусад байгууллагууд
Хувь хүн	Хувь хүмүүсээс авах нийт хандивын дээд хэмжээ, жилд 20.000.000JPY	Хувь хүмүүсээс авах нийт хандивын дээд хэмжээ, жилд 10.000.000JPY	
	Нэг хувь хүний өгч болох хандивын дээд хэмжээг заагаагүй	Нэг хувь хүний өгч болох хандивын дээд хэмжээ жилд 1.500.000JPY	
Бизнесийн байгууллага	Бизнесийн байгууллагуудаас авч болох нийт хандивын дээд хэмжээ, жилд 7.500.000JPY-100.000.000JPY	Бизнесийн байгууллагуудаас авч болох хандивын нийт хэмжээ жилд 3.750.000JPY-50.000.000JPY	Хандив өгөх, авахыг хориглосон
	Бизнесийн байгууллагаас өгч болох хандивын дээд хэмжээг заагаагүй	Нэг байгууллагаас жилд 500.000JPY	Хандив өгөх, авахыг хориглосон
Орлогыг мэдүүлэх хэмжээ	50.000JPY дээших орлогыг ил тод мэдээлэх	50.000JPY дээших орлогыг ил тод мэдээлэх	50.000JPY дээших орлогыг ил тод мэдээлэх

Эх сурвалж:

国立国会図書館調査及び立法考査局政治議会調査室・課「政治資金規正関係年表」

国立国会図書館、2011年3月

Япон улсын Төв номын сан Хууль зүй, улстөрийн судалгааны хүрээлэн. 2011 оны судалгааны тайлан

Улстөрийн үйл ажиллагааны санхүүжилтийн талаар 1994 онд хийсэн шинэчлэлийн хүрээнд шийдвэрлэсэн нэг чухал асуудал нь улстөрийн намыг төрөөс санхүүжүүлэх тухай хууль батлагдсан явдал болно. Энэ хууль нь улстөрийн үйл ажиллагааны санхүүжилтэд “бохир” мөнгө орж ирэх явдлыг хаах, бизнесийн бүлэглэлээс улстөрд үзүүлэх нөлөөллийг хязгаарлах зорилготой юм.

Улстөрийн намыг төрөөс санхүүжүүлэх хуульд зааснаар, парламентад (сенат, төлөөлөгчдийн танхимын аль нэгэнд) 5-аас доошгүй суудал авсан, эсвэл улсын хэмжээний сүүлийн сонгуульд нийт сонгогчдын 2 буюу түүнээс дээш хувийн санал авсан байх болзол (босго)-ыг хангасан нөхцөлд тухайн намд хүн амын тооллогын албан ёсны дүнг харгалзан, нэг иргэнд 250 иенээр тооцон санхүүжилт өгдөг болсон¹⁹².

Сонгуулийн хуульд зааснаар, нэр дэвшигч сонгуулийн үеэр хууль зөрчсөн үйлдэл хийсэн бол сонгогчдын санал авч сонгогдсон ч түүнийг хүчингүйд тооцох бөгөөд сонгуультай холбоотой аливаа маргааныг сунжруулахгүйгээр 100 хоногт багтаан шуурхай шийдвэрлэдэг болсон.

1994 онд батлагдсан “Улстөрийн үйл ажиллагааны санхүүжилтийн тухай” хууль, түүнтэй холбогдуулан гаргасан бусад хууль тогтоомж нь одоогоор хүчин төгөлдөр үйлчилж байгаа юм. Гэхдээ 1999, 2005, 2006, 2007 онуудад уг хуульд зарим нэг нэмэлт өөрчлөлт оруулсан байдаг. Тухайлбал:

- 1999 онд оруулсан өөрчлөлтөөр бие даан нэр дэвшигчид бизнесийн байгууллагаас хандив өгөх явдлыг хориглосон,
- 2005 онд оруулсан өөрчлөлтөөр улстөрийн намын сан, мөн бие даан нэр дэвшигчийн сангаас бусад улстөрийн байгууллагууд хоорондоо жилд 50 сая иенээс хэтэрсэн хандив өгч авахыг хориглосон. Үүний зэрэгцээ улстөрийн үйл ажиллагааны санхүүжилттэй холбоотой бүх хандивыг зөвхөн банкаар дамжуулж өгч авч байхаар хуульчилсан.
- 2006 онд гадаадын хөрөнгө оруулалттай бизнесийн байгууллагаас улстөрийн үйл ажиллагаанд зориулж хандив өгөх явдлыг хориглосон өөрчлөлт оруулсан¹⁹³.

1994 оны хуулийн нэг чухал заалт бол бизнесийн байгууллага, холбоодоос хандив өгөх заалтыг мөрдөх хугацааг 5 жилээр тогтоосон явдал байв. Хуулийн энэ заалтын хугацаа 1999 онд дуусаж, цаашид улстөрийн намуудад бизнесийн байгууллага, холбоодоос хандив өгдөг байх эсэх талаар парламент дээр хэлэлцүүлэг өрнөсөн. 2000 оны 1 сард уг заалтын үйлчлэх хугацааг сунгахгүй байхаар шийдвэрлэсэн бөгөөд ингэснээр улстөрийн намд бизнесийн байгууллага, холбоодоос хандив өгөх явдлыг зогсоосон.

2007 онд улстөрийн үйл ажиллагааны санхүүжилтийн тухай хуульд нэмэлт өөрчлөлт оруулж, бүх хандив, орлого, зарлагыг зөвхөн дансаар шилжүүлж байхаар тогтоосон. Мөн ажилтан, албан хаагчид, гэрээгээр ажиллагсдын цалин, ажлын хөлс, унаа, хоол ундны зардал гэх мэт хүнд зориулснаас бусад зардлын зарлагын албан баримтыг бүрдүүлэх, хадгалах шаардлага тавьсан.

¹⁹² 2012 оны төлөөлөгчдийн танхимын сонгуулийн дүнгээр улстөрийн намуудад нийт 35 тэрбум иенийн санхүүжилтийг хувиаралсан байна.

¹⁹³

国立国会図書館調査及び立法考査局政治議会調査室・課「政治資金規正関係年表」国立国会図書館、2011年、4頁

2007 оны хуульд парламентын гишүүний санхүүжилтийн сангийн 1 иенээс дээших орлого, зарлагын бүх баримтыг бүрдүүлж байхаар хуульчлан заасан. Ийнхүү сүүлийн жилүүдэд улстөрийн үйл ажиллагааны санхүүжилтийн тухай хууль тодорхой, нарийн чанд болсон нь улстөрийн нам хэмээх ойлголтыг хууль, эрхзүйн хүрээнд илүү ойлгомжтой болгож өгч байна.

Япон улсад улстөрийн намын эрх зүйн байдлыг Улстөрийн намын тухай хууль (Political Party Law), Сонгуулийн тухай хууль (Public Office Election Law), Улстөрийн үйл ажиллагааны санхүүжилтийн тухай хууль (Political Fund Control Law), Улстөрийн намыг төрөөс санхүүжүүлэх тухай хууль (Act on Granting of Juridical Personality to Political Party Receiving Political Party Grants) зэрэг хуулиудад тодорхойлсон байдаг.

Эдгээр эрх зүйн баримт бичигт зааснаар, улстөрийн идэвхитэй үйл ажиллагаа өрнүүлж, парламентад 5 буюу түүнээс дээш суудал авсан байх, эсвэл улсын хэмжээний сүүлийн сонгуульд нийт сонгогчдын 2 буюу түүнээс дээш хувийн санал авах явдал нь улстөрийн намын төлөвшилийн түвшинг илэрхийлэх гол шалгуур болж байна.

Япон улсын улстөрийн үйл ажиллагааны санхүүжилтийн хууль эрх зүй орчны төлөвшилтийн үйл явц

он	Хууль эрх зүйн орчны өөрчлөлтийн агуулга
1946 он	Сонгуулийн компани ажлын санхүүгийн тайланг мэдүүлж байх журмыг Дотоод явдлын яам батлан мөрдүүлж ажиллаж эхэлсэн.
1948 он	Улстөрийн үйл ажиллагааны санхүүжилтийн тухай хуулийг анхлан гаргасан. (GHQ-н захирамжийн дагуу)
1950 он	Улстөрийн үйл ажиллагааны санхүүжилтийн тухай хуульд нэмэлт өөрчлөлт оруулсан. Тухайлбал, сонгуулийн компани ажилд зориулж өгөх хандивын хэмжээг тогтоож, түүнийг Сонгуулийн тухай хуульд давхар тусгаж өгсөн.
1961 он	Сонгуулийн хяналтын хорооны Анхдугаар хурлын тайланг авч хэлэлцээд дараах шийдвэрийг гаргасан. Үүнд : <ul style="list-style-type: none"> – Төрийн өмчит болон төрийн хөрөнгө оруулалттай бизнесийн байгууллагаас хандив өгөхийг хориглосон – Улсын төсвөөс татаас, зээл, эрдэм шинжилгээний тэтгэлэг авдаг бизнесийн байгууллага, хувь хүн хандив өгөхийг хориглосон – Энд нэрлэсэн 2 нөхцөлд буй орон нутгийн бизнесийн байгууллага хандив өгөхийг нэгэн адил хориглосон
1962 он	Улстөрийн үйл ажиллагааны санхүүжилтийн тухай хууль, мөн Сонгуулийн тухай хуульд дараах нэмэлт өөрчлөлт оруулсан: <ul style="list-style-type: none"> – Сонгуулийн хуульд: Улсын төсвөөс болон орон нутгийн холбоодоос санхүүгийн дэмжлэг авдаг бизнесийн байгууллага, хувь хүн нь сонгуулийн үйл ажиллагаанд зориулж хандив өгөхийг хориглосон заалт оруулсан – Улстөрийн үйл ажиллагааны санхүүжилтийн тухай хуульд: Орлого зарлагын тайланд санхүүгийн баримтыг заавал хавсаргаж байх заалт оруулсан – Мөн орлого, зарлагын тайланг хадгалах хугацааг 2 жил байсныг 3 жил болгож өөрчилсөн

1963 он	<p>Сонгуулийн хяналтын хорооны 2-дугаар хурлын тайланг авч хэлэлцээд дараах шийдвэрийг гаргасан:</p> <ul style="list-style-type: none"> – Сонгуулийн болон улстөрийн үйл ажиллагааны санхүүжилтийн санд хувь хүнээс хандив авахыг хориглосон – Мөн бизнесийн байгууллага, үйлдвэрчний эвлэл болон бусад холбоодоос хандив авахыг хориглосон
1967 он	<p>Сонгуулийн хяналтын хорооны 5- дугаар хурлын тайланг авч хэлэлцээд:</p> <p>Намын санхүү нь хувь хүний хандив, намын өөрийн санхүүжилтээс бүрдэж байгаа нь улстөрд бохир мөнгө орох, авилгад өртөх нөхцөл үүсгэж болзошгүй байгааг харгалзан дараах саналыг парламентад өргөн барьсан байна. Үүнд :</p> <ul style="list-style-type: none"> – Хувь хүн жилд 1 сая иен, бизнесийн байгууллага жилд 2 сая иен (улсын хөрөнгө оруулалттай байгууллагын санхүүгийн үйл ажиллагаанд оролцдог гэрээт этгээд болон засгийн газраас санхүүжилт авч байгаа этгээд энэхүү хэмжээний 1/2) -ээс хэтрэхгүй хандив өгөх – Онцгой зэрэглэлийн бизнесийн байгууллага хандив өгөхийг хориглох – Хандивлагчийн нэр, хаяг нь тодорхой бус хандивыг хориглох – Орлого, зарлагын тайлан болон ил тод зарласан мэдүүлгийн зөрөө байхгүй байх <p><i>Жич: Парламент энэхүү саналыг 3 удаа авч хэлэлцсэн боловч батлагдаагүй.</i></p>
1970 он	<p>Дээд Шүүхийн шийдвэр:</p> <p>Парламентын засаглалтай улс оронд ардчиллыг бэхжүүлж баталгаажуулахад улстөрийн нам оролцохгүй байх боломжгүй. Улстөрийн намыг эрүүл, зөвөөр төлөвшин хөгжихөд туслах нь бизнесийн байгууллагын нийгмийн гишүүнийхээ хувьд хийх ёстой зүйл юм. Үүний жишээ нь улстөрийн үйл ажиллагаанд хандив өгөх явдал бөгөөд хуулийн эсрэг үйлдэл биш хэмээн үзэж, бизнесийн байгууллагаас улстөрийн намд хандив өгөхийг зөвшөөрсөн.</p>
1975 он	<p>Улстөрийн үйл ажиллагааны санхүүжилтийн тухай хуульд дараах нэмэлт өөрчлөлт оруулсан:</p> <ul style="list-style-type: none"> – Хандивын дээд хэмжээнд хязгаар тавьсан (Хүснэгт 1) – Орлогын ил тод байдлыг хангах, түүнд тавих хяналтыг сайжруулах заалт оруулсан
1979 он	<p>Улстөрчийн орлого, зарлагын тайлан мэдүүлэгт цэвэр улстөрийн үйл ажиллагаанд зориулж гаргасан зардал, мөн хувь хүний амьдрал ахуйд нь зарцуулагдсан санхүүгийн ялгааг нарийвчлан гаргах журам боловсруулж мөрдүүлсэн</p>
1980 он	<p>Улстөрийн үйл ажиллагааны санхүүжилтийн тухай хуульд доорх өөрчлөлт оруулсан:</p> <ul style="list-style-type: none"> – Сонгуулийн тогтолцооны төлөвлөгдөж байгаа өөрчлөлт болон улстөрийн намд төрөөс санхүүжилт олгох тухай хуулийн төсөлтэй уялдуулан, аливаа холбоодоос хандивыг зөвхөн улстөрийн намд өгөх заалт оруулсан

1992 он	Улстөрийн үйл ажиллагааны санхүүжилтийн тухай хуульд хэд хэдэн нэмэлт өөрчлөлтийг оруулсан: <ul style="list-style-type: none"> – Хандив цуглуулах 1 удаагийн арга хэмжээний орлого 1.500.000JPY -нээс хэтрэхгүй байх, мөн 1.000.000JPY-нээс дээших хандивыг ил тод мэдээлж байх – Хуримталсан орлогыг зөвхөн улстөрийн үйл ажиллагаанд зарцуулах – Төрийн албан хаагч улстөрийн үйл ажиллагаанд зориулж хандив өгөхийг хориглох – Хуулийн хяналтыг улам чангатгах
1994 он	Улстөрийн үйл ажиллагааны санхүүжилтийн тухай хуулийг шинэчилж хэд хэдэн нэмэлт шинэ өөрчлөлтийг оруулсан: <ul style="list-style-type: none"> – Хандивын дээд хязгаарыг тогтоосон (Хүснэгт 2) – Санхүүжилтийн санг хэрхэн байгуулах тухай журам баталсан. Энэхүү журамд: санг байгуулахад хууль бус бүлэглэл, мөн банк санхүүгийн байгууллага оролцохгүй байхаар заасан
1999 он	Улстөрийн үйл ажиллагааны санхүүжилтийн тухай хуульд нэмэлт өөрчлөлт оруулсан. Үүнд : <ul style="list-style-type: none"> – Хувь улстөрчийн улстөрийн үйл ажиллагааны санхүүжилтийн санд бизнесийн байгууллага болон холбоодоос хандив өгөхийг хориглосон
2003 он	Японы Бизнесийн Холбооноос улстөрийн үйл ажиллагааны санхүүжилтэд зориулж хандив өгөх саналаа нийтэд илэрхийлж мэдээлсэн
2005 он	Улстөрийн үйл ажиллагааны санхүүжилтийн тухай хуульд нэмэлт өөрчлөлт оруулсан. Тухайлбал: <ul style="list-style-type: none"> – Улстөрийн нам болон улстөрийн намын үйл ажиллагааны санхүүжилтийн сангаас бусад улстөрийн байгууллагууд, холбоод хоорондоо өгч, авах хандив жилд 50 сая иенээс хэтрэхгүй байх – Улстөрийн үйл ажиллагааны санхүүжилтийн хандивыг зөвхөн банкны дансаар шилжүүлж байхаар хуульчлан заасан
2006 он	Улстөрийн үйл ажиллагааны санхүүжилтийн тухай хуульд нэмэлт өөрчлөлт оруулсан. Үүнд: <ul style="list-style-type: none"> – Гадаадын хөрөнгө оруулалттай бизнесийн байгууллагаас улстөрийн үйл ажиллагаанд зориулж хандив авахыг хориглосон – Орлогын мэдүүлгийг нийтэд зарлах хугацааг тодорхой заасан
2007 он 7 сар	Улстөрийн үйл ажиллагааны санхүүжилтийн тухай хуульд дараах нэмэлт өөрчлөлт хийсэн. <ul style="list-style-type: none"> – Улстөрийн үйл ажиллагааны санхүүжилтийн сангийн ажиллагчдын зардлаас бусад орлого зарлагын тайлан баримтыг заавал хавсаргах – Улстөрийн үйл ажиллагааны санхүүжилтийн сангийн нэр дээрх үл хөдөлгөх хөрөнгийн бүртгэлийг мэдээлж байх
2007 он 12 сар	Улстөрийн үйл ажиллагааны санхүүжилтийн тухай хуульд дахин нэмэлт өөрчлөлт оруулсан. Тухайлбал: <ul style="list-style-type: none"> – Парламентын гишүүний улстөрийн үйл ажиллагааны санхүүжилтийн

	<p>сангийн ажиллагчдын зардлаас бусад 1 удаадаа 10.000JPY-нээс дээш зарлагын баримтыг тайланд заавал хавсаргах, хадгалах</p> <ul style="list-style-type: none"> - Харин 1 удаадаа 10.000JPY-нээс доош зарлагын баримтыг бүрдүүлж хадгалах - Парламентын гишүүний улстөрийн үйл ажиллагааны санхүүжилтийн санд хяналтын хорооноос ээлжит хяналт шалгалт хийдэг байх - Улстөрийн үйл ажиллагааны санхүүжилтийн хянан шалгах хороог байгуулах г.м
--	---

Ашигласан ном зүй

藤田博昭『日本の政治と金』勁草書房サービスセンター、1980年

岩井奉信『「政治資金」の研究

利益誘導の日本的政治風土』日本経済新聞社、1990年

佐々木毅・吉田慎一・谷口将紀・山本修嗣『代議士と金

政治資金全国調査報告書』朝日新聞社、1999年

国立国会図書館調査及び立法考査局政治議会調査室・課「政治資金規正関係年表」国立国会図書館、2011年

谷口

将紀『21世紀のガバナンスのあり方：日本の課題とアメリカの経験「政治と金」』ブルッキングス研究所、2001年

政治資金制度研究会

編『わかりやすい政治資金規正法』ぎょうせい出版、2002年

国政情報センター『政治資金規正法違反事例集』国政情報センター、2012年

—————・政治資金制度研究会『政治資金規正法要覧

第4版』国政情報センター、2009年

選挙制度研究会 編『公職選挙法令集

平成24年版』第一法規、2012年

竹中 治堅『首相支配 日本の政治変貌』中央公論新社、2006年

佐藤 幸治 編『コンサイス法律学用語辞典』三省堂、2003年